

Asier Larrinaga Larrazabal

LAGUNARTEKO EUSKARA
HORNITZEN

ETB ETA EUSKARAREN NORMALIZAZIOA

Euskara kolokialaren eskuliburuaren azal-hegalean irakur daitekeenez, Asier Larrinagaren kredoan “senidetasun unibertuala, berdintasuna, ezagutzaren partekatzea eta musikaren jainkozko-tasuna dira artikulu behinenak”. 2019an doktoretza-tesia egin zuela ere irakur daiteke. ETBk euskararen normalizazioan egindako lana aztertu zuen, hain zuzen ere: “Beti esan da euskarazko telebista garrantzitsua izan dela euskararen normalizaziorako, baina gaiari buruzko literatura zientifikoan, hedabideak, eta ikus-entzunezko hedabideak bereziki, ez dira tresna garrantzitsutzat jo, 2000. urtera arte gutxi gorabehera”.

“Ez dugu sortu behar gaztelaniaren ispilua den euskara kolokial bat”

Euskal filologia ikasten zebilela hasi zen EITBn Asier Larrinaga (Bilbo, 1965), hizkuntz zuzentzaile lanean. Handik zortzi urtera, 1999an, EITBko Euskara Zerbitzuko arduradun izendatu zuten, eta horretan dihardu ordudanik. “Zerbitzu txikia gara, enpresa honek duen dimentsiorako”, aitortu du. *Euskara kolokialaren eskuliburu*a argitaratu zuen iazko udazkenean, eta aitzakia hori baliatu dugu harengana jotzeko.

UNAI BREA HODEI TORRES

Hizkuntza baten aldaera kolokialez liburu bat egin beharra ere... Ez da apur bat tristea?

Ez, beste hizkuntza batzuetan ere badaude halakoak. Sakabanatuta dagoen materiala batzea beti da praktikoa. Gu aspaldi gabilta euskara kolokialaren kontuarekin. ETB nahiko berandu hasi zen barruko produkzioko serieak egiten, ez naiz gogoratzen urteaz, baina 90eko hamarkada zen. Eta ordutik gabilta holako produktuetan erabili beharreko euskarari neurria hartzen. Hasieran, ahal zena egiten zen; gero, gogoeta gehiago egiten hasi zen. Baina kontu berria da gogoeta hori. Ez naiz gogoratzen *Goenkale* zer urtetan hasi zen [1994an], eta hasi zenean, modu batean hasi zen; ez dut esan nahi gogoeta egin gabe sortu zenik, planteamendu bat bazegoen, baina kolokialtasunaren kezketatik oso urrun, kezkek bete batzuk ziren. Gero *spin off* bat egin zen, *Hasiberriak*, eta orduan hasi ginen pentsatzen berezko hitz egiteko modu bat behar zela, kolokialtasunaren ildotik.

Orduan, *Goenkaleren* hizkera artifiziala zen batzuetan?

Ez zen euskara kolokiala. Euskara literarioa zen, liburuetakoa, eta ez diot modu peioratiboan. Izan ere, *Goenkaleren* gauza on bat izan zen liburuetakoa euskara hori ahozkoa eramaten bete-betean asmatu zela.

Hala egin zen hizkera kolokialerako eredu argirik ez zegoelako?

Ez, hala egitea erabaki zelako, besterik gabe. Kolokialtasuna zer den da gakoa, batzuetan ez da oso ondo ulertzen. Kolokialtasuna da hitzunen artean informaltasun eta adiskidetasun harreman bat dagoela adierazten duen hizkera bat. Adiskide bik, inongo arau sozialik barik eta errespetuzko kontuetan ibili barik erabiltzen duten hizkera. Ez da egoera guztietarako. Askotan nahasten dira, eta ondo bereizi behar dira, kolokiala eta behe mailakoa. Kolokialak hitzunen arteko harremanarekin du zerikusia, eta behe mailakoak, hizkuntza zain-tzearekin edo ez. Behe mailakoa

“Euskaraz posible da era kolokialean hitz egitea, bai modu sinesgarrian egin ere”, aldarrikatzen du Larrinagak.

zainduaren kontrakoa da. Eta kolokiala, formalaren kontrakoa.

Adibidez?

“Ikusi dizut” esatea da behe mailakoa.

Batzuek “euskara txarra” esaten diote, zuzenean.

Hizkuntzari arreta ez ematea da. Eta kolokiala beste gauza bat da. Kolokialean “ikusi zaitut” esatea da normala.

“... biraorikan ez duen / euskara garbia”.

[Barre] Hizkera kolokialaren ezaugarri bat da oso gordinki egin daitekeela berba, eta horregatik sartzen dira hainbeste birao, hitz zatar... Esan izan da euskaraz ez dagoela horrelakorik, eta ez da egia. Arakatu behar da, bilatu, eta horregatik da garrantzitsua horrelako liburuak egitea. Bestalde, egia da gaztelaniaren aldean euskaraz beste modu batera esaten ditugula zatarkeriak. Gaztelania oso gordina da, eta biraozaleena nik ezagutzen ditudan hizkuntzen artean. Neurria hor jartzen badugu... Guk premisa batzuk ditugu buruan. Bata, euskaraz posible dela era kolo-

kialean hitz egitea. Eta hori bakarrik ez, modu sinesgarrian ere egin daiteke. Askotan esaten da “erdaraz ‘*me cago en dios*’ esaten den lekuan, euskaraz ‘arranopola’ ipini behar izaten dugu”. Hori betiko topikoa da. Sinesgarritasuna beste gauza batzuek ematen dute. Eta badira birao eta gordinkeria potoloak. Beharbada ez daukate gaztelaniazko formen indarra, baina gogorrak dira. Dena dela, hizkuntza bakoitzak bere ezaugarriak ditu. Ingelesezt, adibidez, ez dira esaten “*me cago en la virgen*” eta halakoak. “*Fuck*” eta “*damn*” esanez moldatzen dira.

Eta beste premisak?

Euskaldun guztientzat egitea, ahal den neurrian. Badakit oso gaitza dela, eta ez euskalkiengatik bakarrik. Guk, esaterako, “mola du” esatea bultzatu dugu, “gustatzen zait” esateko; jakina, gaztelaniazko *molaren* kalkoa da. Batzuetan ez dago beste biderik. Euskaraz irainak eta biraoak baditugu, baina esapide baloratiboetan oso pobre gabilta. Ez daukagu molde askorik “gustatzen zait” esateko, are gutxiago modu kolokialean. Eta gaztelaniaz asko daude. Gure

kasuan, alternatibak pentsatu behar dira.

Ikusleen iritzia heltzen zaizue, holakoek duten harreraz?

Batzuetan bai. Esate baterako, badakit “mola du” jende askori ez zaiola gustatzen. Baina beste batzuei bai. Beraz, euskaldun guztientzat izate horretan garrantzitsua da Iparralde-Hegoalde zera horretan sartzea, baina ez hori bakarrik: lehengo eta oraingo euskaldunentzako ereduak behar ditugu. Ez dugu sortu behar gaztelaniaren ispilu den euskara kolokial bat. Ahalegindu behar dugu euskarak daukana zaintzen.

Liburuan aipatzen diren baliabide ugari gaztelaniatik hartutakoak dira...

Gure lehenengo erreferentzia da, buruan daukaguna. Gure mailegu-biderik errazena, eta euskaldun gehienena, gaztelania da. Iparraldeko gauzak ere badaude liburuan, baina errealistak izan behar dugu. Dena dela, maileguak hartu behar dira, bai, baina zentzuarekin. ●